

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

2 Quomodo passio ad motum vel mutationem comparetur, & quid tandem
Passio sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

relationem, quæ ex ea confurgit, tum etiam, quia falsio (sicut supra etiam dicebam ad actionem) non dicit respectum ad relationem, sed ad potentiam patientem.

Actio & passio non ex natura rei, sed ratione ratiocinata distinguuntur.

VIII. Dicendum ergo censeo, actionem & passionem in re non esse modos ex natura rei distinctos, sed eandem dependentiam & emanationem formæ, ab agente, quatenus subiectum intrinsece afficit, vocari passionem: quatenus vero agens ipsum denominat actu agens, vocari actionem: atque ita hæc duo ad summum distingui ratione ratiocinata, id est fundata aliquo modo in rebus, quæ interdum sufficit ad distinguenda prædicamenta, quando inde confurgunt modi denominandi aut prædicandi primo diuersi, quod in præsentia contingit. Tota hæc assertio est D. Thom. 11. Met. lect. 9. ubi expresse dicit actionem & passionem tantum ratione differre: & idem sumitur ex 2. contra Gent. cap. 9. & ex aliis locis supra citatis. Sumitur etiam ex Arist. loco supra citato ex 3. Phys. ubi ait, eundem motum esse actum agentis & patientis, & secundum eas diuersas rationes actionem & passionem appellari.

Et ratione probatur, quoad primam quidem partem, quia actio & passio ita coniunguntur realiter in vno motu seu mutatione, ut nec actio à passione, nec passio ab actione separabilis sit, etiam de potentia absoluta: ergo signum est non distingui actualiter ex natura rei. Patet consequentia ex supra dictis de distinctionibus rerum aut modorum: ostendimus enim, ubi tanta intercedit inseparabilitas, nullum relinqui sufficiens indicium actualis distinctionis, & ex natura rei. Antecedens autem probatur, quia repugnat passionem fieri in aliquo subiecto: quin ab aliquo agente procedat, quia non potest esse effectus sine causa: hoc autem ipso quod ab eo agente procedit, inuenitur in illa mutatione vera ratio actionis, ut constat ex dictis Disputatione præcedenti, ut supra cum de transeunte actione Dei ageremus. E conuerso etiam non potest esse actio ex subiecto (de hac enim est sermo) quin hoc ipso inferat passionem, nam si ex subiecto sit in subiecto recipitur terminus eius, & in eodem fit: ergo est passio & deceptio ex parte talis subiecti: sunt ergo omnino inseparabiles passio & talis actio. Neque oportet rationem hanc limitare ad actiones transeuntes, aut ad successiuas, ut quidam volunt: nam loquendo de passione in generalitate supra posita pro omni mutatione & receptione in fieri, & proportionaliter applicando actionem passioni, generalis est doctrina: nam in actione immanente, sicut est actio, ita etiam est passio perfectiua, & in actione instantanea est etiam mutatio & passio indiuisibilis: atque ita semper actio & passio coniunctæ sunt in eadem mutatione.

X. Altera vero conclusionis pars, suppositis præcedentibus, & supposita communi doctrina, ac distinctione prædicamentorum, necessario consequitur, quia necesse est admittere aliquam distinctionem & passionem: cum ergo non sit realis, nec ex natura rei oportet esse rationis. Rursus non potest esse distinctio voluntaria, & gratis conficta, quia distinctio prædicamentorum in rebus ipsis aliquo modo fundata est: ergo est hæc distinctio fundata in ipsis rebus, non quod in rebus ipsis præcedat actualiter, sed virtualiter, & per intellectum vario modo concipientem, & deficientem perficiatur: hoc ergo sensu recte dicitur illa distinctio rationis ratiocinata: quod si hæc eadem est, quæ ab aliis vocatur distinctio formalis de voce non contendimus. Præterea, hoc etiam probat ratio supra facta de distinctione potentie actiue & passiue quæ sæpe in re distinguuntur, & licet aliquando in vna re coniungatur, ut in potentiis animæ, tamen ibi

etiam saltem ratione ratiocinata distinguuntur, ut supra visum est: ergo actus harum potentiarum aliquo modo distinguuntur saltem ratione ratiocinata: nam ex parte ipsarum potentiarum, & ex diuerso modo quo reducuntur in actum, sumitur sufficiens fundamentum ad prædictam distinctionem rationis inter actionem & passionem. Nec vero intercedit maior distinctio, quando potentia actiua & passiua realiter & subiecto distinguuntur, nam actus potentie actiue non actuatur illam, ut in qua sit, sed ut in qua sit, & e conuerso actus potentie passiue actuatur illam, ut in qua existit: vnus autem & idem actus in re vtrumque minus necessario exercet, etiam si potentie in re maxime distinguuntur: & ideo tunc etiam intercedit distinctio rationis propter diuersos respectus nunquam vero inuenitur maior distinctio: atque ita satisfactum est fundamentis aliarum opinionum.

SECTIO II.

Quomodo passio ad motum vel mutationem comparetur, & quid tandem passio sit.

Vamuis tractatio de motu peculiari ratione sit propria naturalis philosophiæ quatenus motus in rebus corporeis physice seu materialiter sit, tamen abstractior consideratio mutationis sub Metaphysicam considerationem cadit, quia in rebus omnibus etiam materia carentibus, & omni passione & actione creaturæ intercedit: & ideo aliquod etiam de illo nobis dicendum est. Et aptissime in hunc locum cadit de illo disputatio, quoniam ut arbitramur, nihil fere inter motum & passionem differt, si eum proportionem comparentur.

De distinctione inter passionem & motum quadam sententia communis.

SOlet communiter dici motum tribus modis spectari posse: primo ut est ab alio, & sic vocari actionem secundo: Ut in aliquo accipitur, & sic esse passionem: tertio ut est forma, seu terminus in fieri seu fieri ipsius formæ, seu fluxus tendens in perfectionem formæ: & sic habere rationem motus distinguendi formaliter tam ab actione, quam à passione. Hec est satis communis sententia in 3. Phys. Potestque probari, quia passio ut passio constituit determinatum prædicamentum motus autem ut motus nullum constituit: ergo necesse est distinguantur saltem ratione formaliter: Maior inponitur ex diuisione prædicamentorum. Minor probatur primo ex Aristotele in prædicamentis ubi cum passionem inter prædicamenta numerasset, de motu agit in Postprædicamentis. Secundo ex eodem Arist. 2. Physic. text. 4. ubi ait, motum non esse præter res ad quas est motus, ideoque sicut nullum prædicamentum est commune omnibus rebus, ad quas est motus, ita motum non esse extra ea prædicamenta, ad quæ eius termini pertinent. Tertio quia passio cum sit vnum genus, vniuoce dicitur: motus autem non est quid vniuoce, sed analogum, ut omnes doceant exponentes Aristot. locis citatis: ergo non pertinet ad prædicamentum passionis. Quarto quia motus dicit, quia incompletum & imperfectum, quia solum dicit ipsum terminum, ut partim acquisitum, partim acquirendum: ergo per se non constituitur in prædicamento, sed reducitur ad prædicamentum formæ perfectæ ad quem tendit. Quinto, quia alia est definitio motus, quam passionis, nam motum definit Aristot. esse actum entis in potentia, prout in potentia. 3. Phys. rex. 6. de actione autem & passione subdit text. 22. esse affectiones ipsius motus, & passionem, esse actum ipsius passiui: quæ autem definitione differunt, saltem distinguuntur ratione formaliter.

Quo-

III. Quocirca comparari censentur actio & passio ad motum tanquam duo modi formaliter diuersi ad vnumquasi materiale subiectum, quod efficiunt quod plane significat Arist. his verbis: *Omnino autem neque doctio proprie idem est, quod disciplina, neque actio idem quod passio, sed motus cui haec insunt, nam huius in hoc, & huius esse actum ad hoc diuersum est ratione.* Vnde qui putant actionem & passionem esse modos ex natura rei distinctos inter se, consequenter existimant eodem modo distinguere à motu: qui autem solam distinctionem rationis ponunt inter actionem & passionem, similem ponunt inter passionem & motum: sed vtrique conueniunt, quod actionem & passionem condistingunt vt modos inter se diuersos: à motu autem tanquam re materiali, quæ ab eis modificatur.

Nonnulla, in quibus motus & passio conueniant, explicantur.

IV. In hac tamen sententia, quantumvis communi, illud semper mihi visum est difficile, quia non video in quo constituatur differentia inter passionem & motum, si cum proportionem & secundum completas rationes suas sumantur. Voco autem cum proportionem quod passio succelsiua ad motum succelsiuium, passio vero instantanea ad mutationem instantaneam, & perfectiua ad perfectiuiam, corruptiua ad corruptiuiam, & sic de ceteris comparentur. Vt autem difficultas aperitur, numeranda erunt omnia, quæ in passione & motu reperiri possunt. Et in primis suppono, tam motum quam passionem tendere in aliquem terminum, & intrinsece dicere respectum transcendentem ad illum. Quod de motu apud omnes indubitatum est, quia motus intrinsece est via & fluxus, via autem intrinsece respicit terminum, & ideo Aristoteles docet motus distinguendos esse per terminos. De passione vero probari potest eisdem rationibus quibus id de actione probauimus. Nam omnis passio est passiva acquisitio & receptio in fieri: non possunt autem hæc intelligi sine ordine ad formam, quæ fiat, vel acquiratur. Vnde certius est passionem specificari & distinguere ex terminis, quam actionem, vt Diuus Thomas aperte docet i. 2. quæstione prima, articulo tertio. In hoc ergo motus & passio conueniunt.

V. Et consequenter etiam vtrique commune est distinguere aliquo modo à termino, non quidem vt rem à re, sed saltem vt modum. Quod quidem de motu fere omnes docent in 3. Physicorum, vbi Aristoteles textu 4. non obscure id significat, & Diuus Thomas, & 5. Physicorum textu 9. Vbi idem tenet Auerroes Alexand. Themisto. & alii. Est autem eadem ratio de passiva, vt iidem sentiunt, quia distinctio aliqua in re necessaria est: maior autem nec est necessaria, nec intelligi potest. Primum patet, quia potest forma manere in subiecto absque tali motu, vel passione, vt ex se constat, ergo distinguuntur aliquo modo ex natura rei, iuxta principium sæpe à nobis repetitum. Secunda vero propositio probatur, quia nullum est signum maioris distinctionis, cum è conuerso fieri non possit vt talis motus, vel passio sine tali termino existat. Deinde, non esse necessariam maiorem distinctionem facile probatur, quia cum forma aliqua sit in subiecto, in illa est dependentia, qua simul pendet à subiecto, & à principio à quo manat, quæ vna & eadè est à forma quæ dependet, solum distinguitur vt motus ex natura rei, vt constat ex supradictis de eductio ne formæ de potentia materiæ: sed ex vi huiusmodi dependentiæ vt recepta in passio passum ipsum patitur, & recipit formam: ergo passio nihil aliud est quàm hæc dependentia, seu hoc ipsum fieri passiuum vt receptiuum in passio: & afficiens ipsum, sed hæc dependentia non est nisi modus quidam ipsius termini, ergo non est necessaria alia res distincta à termino ad

veram rationem passionis, & ad munus eius intelligendum.

Imo hinc etiam concluditur non esse possibilem, talem rem distinctam, quia tum passum & recipere et formam, quæ est terminus passionis, & recipere dependentiam eius, (supponimus enim esse talem dependentiam, quæ ex subiecto fit) & præter hæc recipere illam aliam re realiter distinctam: ergo in qualibet passione necessario essent duæ receptiones, & duæ res receptæ, quod est absurdum: & tunc etiam vna res non est receptio alterius. Item, si essent res distinctæ, posset Deus quamlibet sine alia conseruare, ergo & posset recipi terminus cum suo fieri sine alia re realiter distincta, & ita tunc pateretur subiectum sine passione. Vt è conuerso posset conseruari illa res, quæ est passio, sine alia quæ est terminus. Dices: Simili argumento probaretur, neque ex natura rei distinguere formam à passione, quia non potest forma recipi sine passione. Respondetur negando consequentiam, quia licet non possit hæc forma recipi sine aliqua passione, quia non potest esse sine aliquo modo dependentiæ, & receptionis, potest tamen conseruari sine hac receptione, seu passione, quia in principio facta, vel recepta est, potest etiam in ipsa conseruatione plures dependentias variare, quod est sufficiens signum distinctionis modalis, non tamen maioris, vt sæpe dictum est.

Tertio conueniunt motus & passio, quia vtrumque respicit subiectum, & idem subiectum sub eadem capacitate passiva, seu potèntialitate. Probat, nam de passione certum est dicere intrinsecam habitudinem ad passum: nam omnis actus actiuus, vt talis est, dicit habitudinem ad potentiam, cuius est actus, sed passio est actus passivus vt passum est: ergo dicit habitudinem intrinsecam ad illud: habitudinem (inquam) transcendentem, sicut supra diximus de habitudine actionis ad agens, quod eadem proportionem explicandum est, & rationes ibi factæ hic à fortiori procedunt. De motu vero quod similem habitudinem dicat ad passum seu mobile, probatur ex Aristotele definiente motum, quod sit *actus entis in potentia, prout in potentia*, vbi aperte definit motum per habitudinem ad subiectum. Deinde creatio passiva, vt supra ex doctrina D. Thomæ vidimus, ideo non est vera mutatio, quia non est actus alicuius subiecti: ergo est de ratione mutationis, vt dicat habitudinem ad subiectum, quod per eam mutatur. Præterea mutari proprie dicitur id quod se habet aliter quam prius, teste Aristotele, ergo necesse est vt motus dicat respectum ad aliquod subiectum, quod formaliter facit aliter se habere quam prius, nam terminus non proprie dicitur aliter se habere quam prius cum prius non esset, sed illud proprie mutari dicitur, quod prius erat sub vno termino motus, & postea est sub alio. Denique motus essentialiter est actus, quo formaliter constituitur res, quæ actu mouetur in ratione mota: ergo motus vt talis est, dicit intrinsecam habitudinem ad talem effectum, & ad subiectum in quo illum habet.

Instari autem solet de motu locali, qui non est in subiecto, quod moueri dicitur, sed in corpore circumstanti: nam motus est in subiecto, in quo est terminus eius: locus autem qui est terminus motus localis, non est in corpore, quod mouetur, vel locatur, sed in circumstante. Sed ad hoc facile responderetur negando assumptum: nam motus localis intrinsece inhaeret mobili: alias quomodo illud vere ac realiter mutaret. Ad argumentum autem responderetur, intrinsecum terminum motus non esse locum circumstantem sed vbi intrinsece, quod realiter intrinsece est in ipso locato, vt infra ostendimus: vnde illud argumentum potius probat oppositum. Igitur in vniuersum motus & passio etiam conueniunt in hoc, quod dicunt habitudinem ad subiectum, quod intrinsecum & formaliter afficiunt.

Quod vero passio & motus proportionaliter sumptæ re-

VI.

VII.

VIII.

Lege Fontenae lib. 5. Met. c. 15 q. 7 scilicet.

Vide Commentum in 3. Phys. c. 3 q. 2. ar. 2.

IX.

pra respiciant idem subiectum, & secundum eandem capacitatem, & potentialitatem, probatur tum inductione, tum declarando & applicando definitionem motus ab Aristotele datam. Nam calefactio, passio & motus calefactionis prout sunt in aqua, actuant illa secundum capacitatem quam habet ad recipiendum calorem, & quatenus secundum illam capacitatem supponitur esse in potentia, id est, carens calore, & reduci de tali potentia in actum. Hoc est enim quod Arist. dicit motum esse actum entis in potentia, prout in potentia. Duobus enim modis solet illa particula explicari: primo, quod motus sit actus quidam imperfectus, qui ita adiuget mobile, ut ita relinquat in potentia secundum quam magis ac magis adiugetur. Atque hoc modo conuenit definitio tantum motui successiuo, de cuius ratione est, ut dum est, partim sit acquisitus, partim aliquid ex eo super sit acquirendum, & ideo ex ea parte, quae iam est, est actus entis habentis potentiam ad ipsum: quatenus vero aliquid ex eo super est acquirendum, relinquit suum subiectum in potentia: ut amplius actuari possit, & quia subiectum ita adiugetur per perfectionem, ideo dicitur motus esse actus entis in potentia, prout in potentia. Hoc autem totum conuenit passioni, ut passio successiua est (iam enim diximus, hanc esse cum proportionem comparanda) nam hanc etiam passio actuatur passum, quatenus habet potentiam ad acquisitionem alicuius formae, & si est passio successiua, ita adiuget, ut semper relinquat subiectum in potentia ad ulteriorem perfectionem, & in illam tendat: ergo in hoc etiam conuenit cum motu.

X.

Alio modo potest illa definitio quoad ultimam particulam exponi, scilicet motum esse actum entis in potentia, prout in potentia, id est, prout primo trahit ab esse in potentia, ad esse in potentia passiuam, quoad habet aptitudinem ad actum, & illo caret: reducitur autem in actum, quando illum recipit: hanc autem reductionem inchoatur, ab ipso fieri, seu acquisitionem passiuam illius formae, quae est proprius actus talis potentiae: unde, quia motus consistit in actuali termini acquisitione, ut est verior & communior sententia, ideo primus actus, quo incipit actuari subiectum, prout existeret in potentia, est ipse motus. Quo sensu mihi non displicet, quod ex Alexandro refert Simplicius. *Phys. com. 8. Motum esse primam mutationem eius, quod est in potentia, ut tale est, quamuis melius dixeret: primam actualisationem, ne definitum in definitione ponere videatur.* Nam iuxta hunc sensum definitio illa non solum successiuo motui, sed etiam mutationi instantaneae conuenit. Nam omnis mutatio est actus entis habentis potentiam ad illam, & per illam primo reducitur de potentia in actum, & ideo omnis mutatio instantanea est actus entis in potentia, prout in potentia. Hoc autem totum conuenit etiam passioni vniuersae & proportionate sumptae. Nam tunc primo incipit subiectum reduci de potentia in actum cum primo pati incipit, atque ita passio est prima actualis potentiae passiuae, & dicitur prima, respectu formae, ad quam terminatur, quae actuatur etiam sed non iam per modum fieri vel passionis, sed in esse iam quieto & perfecto iuxta capacitatem suam: Atque hoc in omni passione, tam successiua quam instantanea, tam perfectiua, quam destructiua reperitur. Igitur quacunque ratione motus dicitur actus entis in potentia prout in potentia, passioni etiam conuenit: ergo nihil superest, in quo vera aliqua differentia inter motum & passionem assignari possit.

XI.

Satisfit ob-
jectioni.

Dicetur fortasse de ratione motus seu mutationis esse ut per illam subiectum primo reducatur de potentia in actum, quia mutari dicitur, quod se habet nunc aliter quam prius: hoc vero non esse de ratione passionis: nam quamdiu subiectum aliquid recipit, vere pati dicitur, etiam si illud de nouo non recipiat, sed antea etiam illud ipsum vel aliquid simile rece-

pisset. Veruntamen hae differentia & ad summum potest esse in vocibus, & de tali vi & differentia vocum non satis constat. Primum patet, quia primo instanti vel tempore quo aliquid subiectum incipit acquirere formam, sicut mutatur, ita etiam patitur, & utramque denominationem recipit ab eadem acquisitione seu fluxu, prout actuatur illud: quod si illa receptio aliquo tempore daret per successionem partium, sicut continue patitur, ita etiam continue mouetur, & e conuerso. Neque ibi habet locum differentia posita, nam ut res moueatur nunc, non est necesse, ut antea moueretur, sed quod non secundum eandem partem motus: Si vero illa receptio daret aliquo tempore per durationem perseverantem eiusdem acquisitionis, ut fit in aeris illuminatione tunc sicut in reductione reali passio & receptio, ita etiam durat realis mutatio in primo instanti facta: quod si illa postea non vocatur mutatio, solum est, quia nomen mutationis sicut nomen productionis, connotat, quod immEDIATE antea non fuerit: quod fortasse non connotat nomen passionis sicut nec nomen conservationis: ergo sicut supra dicebamus, productionem & conseruationem in re non distinguuntur secundum aliquam rationem positivam, ita dicendum est de passione & motu.

Resolutio de vera differentia inter passionem & motum.

Hae quidem argumenta posteriori loco facta videntur in re ipsa convincere, quod intendunt: ne tamen videamur deferere communem loquendi modum sine ulla explanatione, sequentibus alterationibus videtur hae controversiae definienda. Primo enim dicendum est, passionem & motum non distinguuntur actualiter, a parte rei, nec realiter, neque ex natura rei seu modaliter. Hoc probat aperte omnia quae diximus. Et a fortiori etiam, probari potest ex dictis superiori sectione de actione & passione: nam minus inter se distinguuntur passio & motus, quam actio & passio, sed actio & passio non distinguuntur actu ex natura rei: ergo.

Secundo dicendum est passionem & motum proprie & coplate sumptam, secundum positivas rationes formales: non distinguuntur etiam ratione rationata, sed appellatione tantum. Hanc etiam conclusionem satis persuadent ultima argumenta facta. Unde Arist. definit motum esse actum mobilis, quatenus mobile est. 3. *Physicorum*, text. 15. & tamen statim text. 22. & 23. definit passionem esse actum patientis ut patiens est. At vero ex parte subiecti, esse mobile seu mutabile, & esse receptiuum, seu patibile (ut sic dicam) si hae duo proportionate sumantur in ordine ad positivam receptionem, vel mutationem, non sunt duae potentiae vel capacitates passiuae etiam ratione distinctae, ut per se notum videtur: ergo neque actus ipsi sunt inter se distincti.

Dico autem tertio. Si motus secundum aliquam praecisionem aut abstractionem, aut etiam secundum connotationem alicuius negationis sumatur, sic potest aliquo modo ratione distinguuntur a passione. Declaratur, nam, ut saepe dixi, in termino aut forma, quae fit in aliquo subiecto, tantum sunt duo in re distinctae modaliter, seu ex natura rei, scilicet, forma ipsa quae inducitur, & dependentia eius ab agente. Et forma quidem non dici potest motus ipse aut passio (quamquam nonnulli ita loquantur cum Auerroes. *Physicorum* com. 9. sed non recte) quia forma est terminus motus, & si sola maneat sine alio fluxu, iam non est motus, & quoad hoc eadem ratio est de actione & de passione. Itaque fluxus ipse seu dependentia formae est quae recipit has omnes denominationes. Potest ergo intellectus fluxum illum praecise considerare, ut est via ad terminum, abstrahendo praecise ab hoc quod afficiat aliquod subiectum, vel maneat ab aliquo principio

ceptio & fluxus ille sic conceptus potest motus appellari, & sub hac ratione conceptus, ratione distinguitur, tam ab actione quam a passione, & quodammodo in utraque includitur, vel tanquam quid superius & transcendens, vel tanquam materialis, & inadæquatus conceptus utriusque. Quomodo videtur Aristoteles 3. Physicorum textu 25. motum sumptisse, cum sub distinctione dixit motum esse actum actui aut passui. Veruntamen hæc acceptio motus valde impropria est, quia motus & mutatio sumpta secundum communem animi conceptionem, essentialem dicuntur habitudinem ad subiectum quod mutatur. Itæ secundum eam significationem in creatione passiva erit mutatio, quia ibi etiam est fluxus aut passiva dependentia termini, id tamen proprie loquendo, non admittitur, ut supra vidimus. Nihilominus tamen, quia conceptio & præcisio motus non est omnino intensiva apud Philosophos, secundum eam potest dici motus ratione distinctus a passione. In ea vero significatione motus analogice dicitur, & multo propius pertinet ad passionem quam ad actionem.

XV. Alio item modo potest distinctio rationis inter motum & passionem de alari per connotationem. Nam motus, ut sic, & quatenus denominat mobile mutari aut moveri, connotat negationem talis motus vel mutationis immediate ante præcessisse in subiecto, quia mutari est aliter se habere quam prius. Passio vero ut passio non videtur in suo conceptu includere hanc connotationem, ut supra dictum est. Addi etiam potest, mutationem ut sic abstrahere ab eo quod fiat perpositivam rationem, vel per solam earentiam præexistentis formæ, nam interdum datur mutatio pure privativa, ut amissio luminis in aere: at vero passio proprie solum dicitur de positiva acquisitione alicuius formæ, seu modi positivi. Verum hæc duæ postremæ differentie minus videntur vitæ, & secundum eas non fit proportionalis comparatio inter passionem & mutationem, & secundum res diversas, & ideo non videntur ita propriæ. Prima vero differentia habet maius fundamentum in præcisione, quam potest facere intellectus propter diversam habitudinem eiusdem dependentiæ ad varios terminos: atque ita secundum illam videntur loqui auctores qui hæc distinguunt illamque ad summum probant rationes in principio factæ: quatenus vero contra primam aut secundam assertionem nostram procedere possunt, à nobis breviter solvenda sunt.

Responsio ad argumenta.

XVI. Ad primum, respondetur motum, ut proprie significat actum mobilis pertinere ad prædicamentum passionis, vel tanquam speciem quandam eius, si sumatur pro motu physico aut successivo, iuxta ea quæ statim dicam sectione 4. vel ut summum genus, si in communi sumatur pro mutatione ut sic. Motus autem præcise sumptus pro fluxu ad terminum, non pertinet, ad speciale prædicamentum accidentis, non solum, quia est quid imperfectum, ut multi volunt, sed maxime, quia non est forma alicuius subiecti neque talis consideratur secundum eam præcisionem, sed solum ut via ad terminum: & ideo reducitur ad prædicamentum sui termini, sicut etiam supra diximus agentes de creatione passiva.

XVII. Aristoteles ergo in primo loco citato ex Postprædicam. fortasse locutus est de motu secundum dictam considerationem ac præcisionem, sed prout aliquo modo quid commune est ad actionem & passionem: ibi enim solum tractat de distinctione motus, & non nullis eius proprietatibus, & omnia quæ dicit, communia esse possunt, tum actioni, tum etiam passioni cum proportionem. Imo aperte loquitur de motu ut abstrahit a mutatione substantiali & accidentali, & a positiva & privativa, nam inter species motus po-

nit generationem & corruptionem. Quo sensu clarum est, motum esse quid generalius, atque ita ratione distinctum a passione, ut est proprium genus cuiusdam prædicamenti. In secundo autem loco clare loquitur de motu præcise ut est via ad terminum, & ut sic dicitur reduci ad prædicamentum sui termini.

Ad tertium respondetur, motum quidem in ea generalitate sumptum, qua Aristoteles de illo dixerit in postprædicam. analogum quid esse, ut ex dictis patet Existimo tamen etiam passionem posse summi in ea generalitate, in qua sit etiam quid analogum. Nam ut omittamus mutationem privativam, quæ suo modo passio etiam dici potest, quamvis re vera proprius dicatur mutatio, tamē loquendo de passionibus, & mutationibus quas eis comparamus, etiam passio ut est communis ad substantialem & accidentalem, fortasse est quid analogum, eadē ratione quæ & actio. Et consequenter probabile est, passionem, quæ sit in materia per substantialem generationem, non pertinere ad passionem, ut constituit speciale prædicamentum accidentis. Et præter rationes supra allatas de actione, occurrit hic alia, quæ videtur probabilis, nam prædicamenta accidentium distinguuntur semper ab Aristotele in ordine ad primam substantiam & denominationes varias: quas illi tribuunt, & secundum quas de illa prædicari possunt, ut supra dictum est. at vero generatio, passio nec inheret alicui substantiæ primæ, sed tantum materiæ, neque etiam substantiæ tribuit denominationem per modum affectionis, aut passionis, sed tantum per modum fieri: dicitur enim substantia generari non per modum subiecti, sed per modum termini: sub qua ratione ista generatio ad prædicamentum termini reducitur, ut supra dictum est. Materia autem ipsa non dicitur proprie generari: nam licet Scotus & Antonius Andreas 7. Metaphysicæ, quæstione 8. 9. & 10. dicant, materiam generari per modum subiecti, tamen illa locutio valde impropria est & inusitata, ut Soncinas & Iauellus eisdem locis notarunt Et ideo illa passio probabiliter non celsatur ex iis quæ accidentium rationem induunt ideoque reducenda videtur ad prædicamentum substantiæ. Quod necesse est sentiant, qui putant nullum accidentis proprium esse in materia prima. Itaque passio sub hac generali ratione analogum quid est. Iuxta quam sententiam, passio, quæ est vnum ex supremis generib. accidentium, solum sit ea, quæ est positiva passio realis & accidentalis.

At vero si motus vel mutatio cum eadem restrictione sumatur pro reali & accidentali actu mobilis ut mobile est: non video cur non sit æque uniuocum, nam etiam dicitur rationem communem æque inventam in multis, & eodem modo contrahibile ad eadem inferiora. Denique motus, sub ea ratione non dicitur ut opinor, diversum conceptum à conceptu passionis.

Ad quartum respondetur, etiam passionem dicere quid imperfectum, & si successiva sit dicere acquisitionem partim factam: partim faciendam, quare quoad hoc eadē est ratio de passione & de mutatione si cum debita proportionem sumantur. Ob eam ergo imperfectionem non potest excludi motus quin prædicamentum constituat, quia quod est imperfectum simpliciter vel in vno genere, potest esse perfectum in alio, & secundum eam rationem proprium prædicamentum constituere: neque enim omnia genera prædicamentorum sunt absolute entia perfecta. Unde motus sub ea consideratione, qua ratione distinguitur a passione, non ob solam imperfectionem non constituit speciale prædicamentum, sed vel ob analogiā, vel ob alias rationes supra datas. Ad quintum iam declaratum est, quomodo definitio motus etiam passioni conveniat, si secundum completam & proportionatam rationem realem comparentur. Declaratum etiam est, quomodo motus possit præ-

scind

scindi actione & passione, & quid hæ intelligantur addere motui sic concepto: non enim addunt modos ex natura rei distinctos, sed respectus quosdam transcendentales, qui sunt veluti differentie, aut potius modi etiam transcendentales ratione distincti, complentes eum ratione fluxus, seu viæ rationem actionis, seu passionis.

XXI.
Dicitur enim
omnium
conclusio.

Atque ex his satis explicatum manet quid passio sit & qua ratione genus speciale constituat, & ut Gilbertus Porretanus dixit, omnia quæ de actione dicta sunt, eadem conuenire possunt in passionem habitudine tantum mutata, & ideo ea hic repetere necessarium non erit.

SECTIO III.

Virum de essentia passionis sit actualis inhesio, vel aptitudinalis tantum.

I.

Quamuis hæc quæstio videatur communis omnibus accidentibus, habet tamen specialem difficultatem in passione, à paucis tractatam, quam prætermittere non debuimus.

Rationes dubitandi.

II.

Ratio ergo dubitandi est, quia supra dictum est, non esse de ratione accidentis, ut sic actu inherere, sed aptitudine: sed passio est quoddam accidens: ergo de ratione eius non erit actu inherere, sed aptitudine. Responderi potest, passionem non esse tale accidens quæ sit forma aut res distincta à cæteris, sed esse tantum realem modum: de modis autem dictum est supra, non aptitudinalem tantum, sed etiam actuale inhesionem essentialiter includere. Hoc vero non satisfacit, nam modus solum includit essentialiter actuale coniunctionem cum illa re, aut forma cuius est modus, non vero cum subiecto, cui illa forma inheret, nam ab illo realiter distinguitur, & ita etiam poterit realiter ab illo separari, & sine illo conservari: non ergo includit essentialiter actuale inhesionem ad tale subiectum. Exemplo res declaratur, nam figura tantum est modus quantitatis, & ideo respectu illius essentialiter includit actuale unionem, non vero respectu substantiæ, cui inheret quantitas. Sic ergo calefactio passio est quidem modus caloris, & inde recte concluditur essentialiter includere actuale coniunctionem ad calorem, ita ut sine illo esse non possit: non vero propterea includet essentialiter actuale inhesionem ad subiectum caloris, respectu cuius est passio: ergo passio ut passio solum dicit aptitudinalem coniunctionem ad subiectum.

III.

In contrarium autem est, quia actio ut actio dicit habitudinem actualis dependentiæ ad agens, & non tantum aptitudinalis: ergo passio ut passio dicit actuale actionem passio & non tantum aptitudinalis. Patet consequentia, quia ita comparatur passio ad passum, sicut actio ad agens secundum proportionalitatem, nam sicut actio est actus à quo, ita passio est actus eius in quo: non potest autem passio actuare nisi inherendo ergo actualis inherentia, & non tantum aptitudinalis est de ratione eius.

IV.

Nomen passionis actuale inhesionem implet.

In hac re, si vim nominis passionis & passio spectemus non est dubium, quin statim præ se ferant actum & non tantum aptitudinem: non enim vocatur passio, nisi quæ aliquid patitur: pati autem actum significat, & non tantum aptitudinem patienti: ergo passio etiam in rigore significat eam formam quæ actu constituit patientem. Vnde ponamus, Deum producere calorem extra omne subiectum, & illam productionem calefactionem vocemus: certum videtur non posse calefactionem illam proprie vocari passionem, nihil enim per illam patitur, nam terminus

non patitur per productionem, sed fit. Quamuis autem ita statim appareat ex vocis significatione, nihilominus non est in illa tantum sitendum, sed res ipsa intumescit perscrutanda. Diximus enim sepe, in forma, quæ sit in subiecto & ex subiecto, præter entitatem formæ reperiri dependentiam, qua mediante illa forma emanat & pende: ab agente: quam dependentiam prout unitam passio, & afficientem illud, d. cum esse passionem inquirimus ergo, an sicut in forma quæ sit in subiecto distinguuntur duo ex natura rei distincta, scilicet, forma, & unio, ita in ipsa dependentia duo similia distingui possint, scilicet, dependentia ipsa secundum se, prout tendit ad formam, & unio eius ad subiectum. Nam hæc duo distinguuntur in dependentia, sicut forma est separabilis ab unione actuali ad subiectum, ita & dependentia & proportio, & ex ipsa distinctione modali, necessario hoc sequitur.

Atque hinc fit ulterius, ut (quidquid sit de voce passionis (modus ille, seu forma ipsa quæ est passio, non dicat essentialiter unionem ad subiectum, quandoquidem ab illa distinguitur ex natura rei, & est separabilis ab illa: ergo tantum dicit essentialiter aptitudinem, id est, ut sit talis forma apta ad constituendum subiectum patiens, quamuis illud ut sic constituat, nisi quando est illi unita, quamuis fortasse nomen passionis sumptum sit ex ipsa actuali affectione passio, & non ex aptitudinali tantum. Sicut etiam in uniuersum nomen accidentis sumptum videtur ex actuali inhesionem, seu quia accidit, & nomen formæ quia informat, quamuis in re significata essentialis ratio non consistat in actu, sed in aptitudine. Quod autem in dependentia formæ distinguenda sint illa duo ex natura rei, scilicet, substantia dependentiæ, & unio eius ad subiectum, sicut distinguuntur in forma probari potest, tum à paritate rationis, tum etiam quia dependentia habet totum suum esse in ordine ad terminum, & cum eo realiter identificatur: ergo si in termino aliud est substantia, aliud unio, etiam in dependentia illa duo sunt ex natura rei distinguenda.

De ratione passionis esse actuale inhesionem.

Nihilominus dicendum censo passionem ut sic essentialiter dicere actuale unionem & coniunctionem ad terminum & ad subiectum cuius est passio: ita ut illa effectio formæ vel dependentiæ, quæ aliquod subiectum patitur, essentialiter talis sit, ut non possit esse nisi unita subiecto. Ut hanc assertionem probem, distinguo duplicem, vel potius triplicem passionem: una est pure unitiua formæ præexistens, vel tempore, vel natura ad subiectum: alia vero est & unitiua & factiua formæ. Omitto aliud membrum de actione productiua & non unitiua formæ, nam illa non potest habere rationem passionis, ut statim dicam.

De passione prioris generis, id est, pure unitiua, evidens est non posse fieri sine actuali unione ad subiectum, & essentialiter illam includere, quæ per illam formaliter nihil de nouo fit, nisi unio formæ ad subiectum, sed illa unio fieri non potest, nisi subiecto ipso actu recipiente & patiente, quia unio non potest esse sine actuali terminatione ad ea, quæ uniuntur: ergo hæc passio essentialiter includit actuale affectionem subiecti, quod per eam unitur. Exemplum huiusmodi passionis in naturalibus solum est in generatione hominis, quia nulla alia forma naturaliter præexistit. & sic per aliam actionem naturæ priorem ante compositum, nisi anima rationalis: in supernaturalibus autem est simile exemplum de hominis resurrectione: & adiungi potest aliud de unione humanitatis ad Verbum. Illa ergo passio quæ sit in materia cum illi unitur anima rationalis manifeste